

KARTA WIELKIEGO KSIĘZTWA POZNAŃSKIEGO.

Rys statystyczny.

Wielkie Księstwo Poznańskie składa się z największej i najgłośniejszej części dawnej Wielkopolski. Graniczy na północ z Prusami Zachodnimi; na zachód z Brandenburgią; na południe ze Ślązkiem; na wschód z Królestwem Polskim.

Powierzchnia ziemi wynosi 536 mil kwadratowych; kraj ogólnie płaski, ku zachodowi pochylony. Najznamienitszą rzeką jest Warta z Prosną i Notecią. Wisła przebiega w krańcu północno-wschodnim. Kanał Bydgoski łączy Wisłę z Wartą za pośrednictwem Brdy i Noteci. Do rzek większych należą: Kudowa, Odra, Węlna, Orla. Znajduje się przytem przeszło 100 jezior większych a 400 pomniejszych. Gopło jest największe, lecz w części należy do Królestwa Polskiego. Bagna Obrzańskie najszersze na zachód kosiężana.

Administracyjnie Poznańskie dzieli się na dwa zarządy i dwadzieścia sześć powiatów: Zarząd Bydgoski ma ich dziewięć, Poznański siedemnaście. Powiaty przybierają nazwiska od miast gdzie władca przesada. Opólnie liczą w Poznańskim 60 miast i miasteczek, i przeszło 6200 woi.

Liczba mieszkańców wynosi 1200000: ludność składa się z Polaków, wyznania katolickiego, Niemców (najliczniejszych w stronie zachodniej), wyznania protestanckiego, 330000; i 75000 Żydów.

W Ks. Poznańskie objęte jest w państwie Pruskiem na mocy układów kongresu wiedeńskiego 1815 r., i ma sobie zapewnione, w skutek tych układów język i instytucje narodowe.

Rząd całego kraju sprawowany jest w namiestnictwie przez Ober-Prezesa; w zarządach administracji Prezeń; w powiatach Landraci. Wszyscy ci urzędnicy są mianowani od Panującego. Sejm prowincjonalny złożony z 24 członków stanu rycerskiego; 16 stanu mieszczańskiego; 8 stanu wiejskiego, zgromadza się raz na rok dla wysłuchania postanowień monarchy i zaniesienia prośb do tronu w przedmiotach administracji wewnętrznej. Król Pruski, jako Wielki Książę Poznański, ma wyłączną wolę prawodawczą.

Prawem obowiązującym jest Kodeks Pruski (Landrecht). Trzy są stopnie sądownictwa: Sądy miejsko-ziemskie (powiatowe); Sądy główne ziemskie (w Poznaniu i Bydgoszczy); i Sąd apelacyjny (w Poznaniu).

Szkoły początkowe i pośrednie dają nauki w językach niemieckim i polskim; język niemiecki jest konieczny; polski zależy od woli. Nauki wyższe pobiera można tylko w uniwersytetach niemieckich; w Poznańskim nie ma podobnej Szkoły.

WYDZIAŁ HISTORII I SOCJOLOGII
UNIWERSYTETU W WARSZAWIE

M II 134
nr. inw.: 803

BIBLIOTEKA KÓRNICKA
803 M II, 134